

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞİMİNDE TURİZMİN YEREL HALK TARAFINDAN ALGILANAN ETKİLERİNİN, TOPLUM KATILIMININ VE TURİZM GELİŞİMİNE DESTEĞİN ROLÜ: BEYPAZARI ÖRNEĞİ

The Role of Local People's Perceptions of
Tourism Impact, Community Participation
and Support for Tourism Development in the
Development of Sustainable Tourism: Case of
Beypazarı

Gönderim Tarihi: 31.03.2019

Kabul Tarihi: 13.11.2019

Doi: 10.31795/baunsobed.659297

Ayşe Nevin SERT*

ÖZ: Turizm endüstrisinin gelişimi ve sürdürülebilirliği açısından yerel halkın katılımı ve desteği oldukça önemlidir. Bu nedenle yerel halkın turizmin etkilerini nasıl algıladığının, görüşlerinin, bakış açılarının, tutumlarının izlenmesi ve elde edilen verilerin turizm gelişimine katkı sağlayacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Çalışmada yerel halkın turizmin ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkilerine ilişkin algıları belirlenerek toplum katılımının ve turizm gelişimine desteğin söz konusu algılar ile olan ilişkisi incelenmiştir. Beypazarı'nda 418 kişi ile yapılan araştırmada yerel halkın turizmin etkilerini olumlu algıladıkları saptanmıştır. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre toplum katılımının düşük olmasına rağmen yerel halk turizmin etkilerini olumlu algılamakta ve turizm gelişimine destek olmaktadır. Turizmin sürdürülebilir gelişimi açısından yerel halkın katılımının sağlanması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Toplum Katılımı, Turizm Gelişimine Destek, Beypazarı.

ABSTRACT: Local people's participation and support is necessary for the development and sustainability of the tourism industry. For this reason, it is necessary to monitor their views, attitudes and the perception of tourism impact and to use the data in order to contribute to tourism development. Therefore, this study examines the relationship between the local people's perceptions of tourism impact, community participation and support for tourism development. For this purpose, a face-to-face survey was conducted with 418 participants. The results of the survey indicate that the local people perceived tourism impact positively.

* Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölüm, Turizm İşletmeciliği, nevinsert@selcuk.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0751-9377.

Furthermore, despite community participation level is low, local people perceive the impact of tourism positively and support tourism development. Ensuring the participation of the local people is very important for the sustainable development of tourism.

Keywords: Local People, Community Participation, Support To Tourism Development, Beypazarı.

GİRİŞ

Turizm gelişimi, ekonomik, sosyokültürel ve çevresel açıdan ele alındığında sadece fayda sağlamakla kalmayıp aynı zamanda maliyetleri de beraberinde getirmesinden dolayı ev sahibi topluluklar açısından iki ucu keskin bir bıçak olduğu varsayılmaktadır (Wang, Pfister ve Morais, 2007). Sosyal değişim teorisine göre yerel halk, faydaları ve katlanmak zorunda olduğu maliyetleri hesaplayıp turizm gelişimine karşı tutumlarını belirlemektedir (Ap, 1992).

Turizm, içinde bulunduğu çevreyle kuvvetli ilişkiye sahip bir faaliyet olduğundan (Kuvan ve Akan, 2005) etkileri ekonomik, sosyokültürel ve çevresel alanlarda kendini göstermektedir. Ekonomik etkiler, vergi gelirleri, artan istihdam, vergi yükleri, enflasyon ve yerel yönetim borçları gibi unsurları içerirken sosyokültürel etkiler, geleneksel zanaat, gelenek ve göreneklerin yeniden canlanması, kültürler arası iletişim, suç oranlarının artması ve geleneksel kültürdeki değişimler gibi unsurları kapsamaktadır. Çevresel etkiler ise doğanın korunması, kalabalıklaşma, hava, su, gürültü ve çevre kirliliği, vahşi yaşamın zarar görmesi gibi konularla ilişkilidir (Ko ve Stewart, 2002; Jurowski ve Gursoy, 2004; Andereck ve Nyaupane, 2011; Deery, Jago ve Fredline, 2012). Yerel halkın algı ve tutumlarını söz konusu ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkiler yanında sosyo-demografik özellikler, turistlerle olan temasın derecesi, turizm bölgesine yakınlık, toplum bağlılığı, destinasyon imajı, toplum katılımı gibi farklı kavram ve değişkenlerin de etkilediği görülmektedir (McGehee ve Andereck, 2004; Wang vd., 2007; Byrd, 2007).

Yerel halkın tutumunu etkileyen önemli faktörlerin tümü sürdürülebilir turizm gelişimi kavramı içinde yer almaktadır. Sürdürülebilir turizm gelişimi, ekonomik, sosyokültürel, çevresel faktörleri birlikte ele alarak turizmin şimdiki ve gelecekteki olumsuz etkilerini en aza indirip en çok faydayı elde etmeyi hedefleyen, bu hedefi gerçekleştirirken de yerel halk başta olmak üzere tüm paydaşları önemseyen bir yaklaşımdır (UNWTO, 2018). Bu yaklaşıma bağlı olarak, turizm planlaması ve politikaları, yerel halk, özel sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim ve kamu kuruluşlarının birlikte hareket etmesiyle gerçekleştirilebilirse turizm gelişimi ile yerel halkın istekleri ve beklentileri arasında bir denge kurulabilir. Böylece sürdürülebilir turizm gelişimi gerçekleştirilmiş ve yerel halkın turizm gelişimine desteği sağlanmış

olur (Byrd, 2007). Byrd'a (2007) göre, turizm gelişimi yerel halkın yaşamını doğrudan etkileyeceğinden, karar verme sürecine katılmaları gerekmektedir. Yerel halkın sürece katılabilmesi için ise turizmle ilgili konular hakkında bilgilendirilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir (Segota, Mihalic ve KirKuscer, 2017). Yerel halkı eğitmek ve bilgilendirmek turizm endüstrisini güçlendirecek, toplumun turizm faaliyetleri sonucu ortaya çıkan fiili etkileri daha iyi anlamasına olanak tanıyacaktır (Byrd, 2007). Bununla birlikte yerel halkın bilgilendirilmesi ve katılımının sağlanması yerel halk ile turistlerin ihtiyaçları arasındaki farkı azaltarak turizm gelişimine olan desteği artırabilir (Lawton ve Weaver, 2015). Dolayısıyla yerel halkın bölgelerindeki turizm gelişimi hakkında bilgi sahibi olup sürece dahil olmasını ifade eden toplum katılımı, sürdürülebilir turizm gelişiminde yerel halkın desteğini almada kritik bir faktör olarak kabul edilmektedir (Lee, 2013). Sürdürülebilir turizm gelişimi devam eden bir süreçtir ve etkilerinin sürekli olarak izlenip gerektiğinde önleyici ve/veya düzeltici önlemleri uygulamaya koymak gerekmektedir (UNWTO, 2018).

Buradan yola çıkarak çalışmanın üç temel amacı vardır. Birincisi, yerel halkın, turizmin ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkileriyle ilgili algılarını ölçmek, ikincisi, bu algıların toplum katılımı ile olan ilişkisini analiz etmek, üçüncüsü ise algılanan turizm etkilerinin ve toplum katılımının turizm gelişimini destekleme üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Yerel halkın turizm etkilerine yönelik tutumları kapsamlı olarak araştırılan bir konudur. Hem yerel hem de ulusal ölçekte gelir getirici bir faaliyet olduğu düşünülen turizmin gelişimi için yerel halkın desteğinin şart olduğu konusunda literatürde fikir birliği (Kuvan ve Akan, 2005; Bestard ve Nadal, 2007; Nunkoo ve Ramkissoon, 2011) olduğu söylenebilir. Zira toplumlar, turizm endüstrisinin gelişmesinden ve bu gelişimi takiben turistlerle etkileşimlerinden doğrudan etkilenmekte olup (Sharpley, 2014) değer sistemleri, davranışları, yaşam biçimleri değişebilmektedir (Rasoolimanesh, Ringle, Jaafar ve Ramayah, 2017).

Yerel halkın desteğini şekillendiren faktörlerin belirlenmesi amacıyla geliştirilen kuramlardan Sosyal Değişim Teorisi, yerel halkın turizm gelişimine tepkisini açıklayan en yaygın kuram olarak kabul edilmektedir (Bestard ve Nadal, 2007). Sosyal Değişim Teorisi, sosyal etkileşimleri bir kaynak değişimi olarak görmektedir. Başka bir ifadeyle, bireylerin kabul edilemez maliyetlere katlanmadan, fayda sağlayacaklarını düşünmeleri kaynak değişim sürecine girme olasılıklarını yüksek kılmaktadır (Ap, 1992). Algılanan olumlu etkiler (faydalar) potansiyel olumsuz sonuçlardan (maliyetlerden) daha ağır basar ise, bölge sakinlerinin turizm gelişimini desteklemesi muhtemeldir (Gürsoy, Chi

ve Dyer, 2010; Lee, 2013). Bu nedenle, yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algıları, turizmin başarılı bir şekilde geliştirilmesi ve işletilmesi için önemli bir husustur (Kuvan ve Akan, 2005).

Turizm gelişiminin etkileri, algılanan fayda (Nunkoo ve Ramkissoon, 2011), turistlerle olan temasın derecesi (Weaver ve Lawton, 2001), yerel halk turist etkileşimi (Ward ve Berno, 2011), turizm bölgesine yakınlık (Weaver ve Lawton, 2001), elde edilen fayda (Wang ve Pfister, 2008; Latkova ve Vogt, 2012) toplum bağlılığı (Gürsoy, Jurowski ve Uysal, 2002; Ko ve Stewart, 2002; Trentelman, 2009; Lee, 2013; Rasoolimanesh vd., 2017), yaşam süresi (Yolal, Gürsoy, Uysal, Kim ve Karacaoğlu, 2016), destinasyon imajı (Gürsoy vd., 2010; Stylidis vd., 2014) gibi farklı değişkenlerle ilişkili olarak ele alınmıştır.

Turizmin algılanan en önemli etkilerinden biri ekonomik etkiler olup yerel halk açısından hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Yerel halk tarafından algılanan olumlu ekonomik etkiler, artan istihdam (Yoon, Gursoy ve Chen, 2001; Andereck ve Nyaupane, 2011), yaşam kalitesinin iyileşmesi (McGehee ve Andereck, 2004; Wang ve Pfister, 2008; Andereck ve Nyaupane, 2011), gelir kaynağı olması (Haralambopoulos ve Pizam, 1996; Andereck ve Nyaupane, 2011), vergi gelirlerinin artması, yeni yatırımlar, yerel işletmelerin, esnafın gelirinin artması (Choi ve Sirakaya, 2006) olarak sıralanmaktadır. Bununla birlikte hayat pahalılığı gibi olumsuz etkilerden de söz edilebilir (Andereck vd., 2005). Haralambopoulos ve Pizam (1996) yerel halkın turizmi en çok ekonomik yararlarından dolayı desteklediğini, ancak mal ve hizmetlerde de fiyat artışına neden olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur.

Turizm gelişiminin yerel halk üzerinde ekonomik etkileri yanında sosyokültürel etkileri de vardır. Zira turizm gelişimi, sosyal yaşam, alışkanlıklar, günlük yaşam, inançlar ve değerler gibi sakinlerin sosyokültürel özellikleri üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır (Andereck vd., 2005). Turizm gelişimine paralel olarak meydana gelen hızlı büyüme oranına yetersiz planlama ve yanlış yönetim eşlik ettiğinde, çoğu zaman yerel kimlik ve yerel kültür kaybı oluşabilmektedir (Deery vd., 2012). Ayrıca geleneklerin değer kaybetmesi, suç oranlarında artış, sosyal çatışmalar ve kalabalıklaşma gibi çeşitli olumsuzluklar da oluşabilmektedir. Öte yandan turizmin, kamu hizmetlerinin iyileştirmesini, parkların, rekreasyon alanlarının artmasını, kültürel tesisler ve aktivitelerin çoğalmasını sağlamak (Andereck ve Vogt, 2000; Andereck vd., 2005), geleneksel sanatların, kültür ve zanaatların korunmasına, canlanmasına katkıda bulunmak (McGehee ve Andereck, 2004), arkeolojik ve tarihi alanları korumak (Yoon vd., 2001; Andereck vd., 2005) gibi olumlu etkileri de vardır.

Ekonomik ve sosyokültürel etkiler yanında turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerinden de söz edilebilir. Turizm genellikle çekici ancak kırılğan or-

tamlarda geliştiğinden, önemli çevresel hasarlara yol açabilmektedir. Ayrıca, yerel kalkınma politikalarının çoğu zaman çevreye saygı duymadan, turistlerin ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanarak geliştirilmesi gibi bir tehlike de söz konusudur (Andereck vd., 2005; Bestard ve Nadal, 2007). Literatürün büyük bölümü, yerel halkın turizmin ekonomik ve sosyokültürel etkilerle ilgili daha çok olumlu algıya sahip olduğunu ortaya koyarken, çevresel etkilerle ilgili daha çok olumsuz algılar ağır basmaktadır. Turizmin yol açabileceği çevreyle ilgili olumsuzluklar, gürültü, trafik sıkışıklığı, görüntü kirliliği (Latkova ve Vogt, 2012; Nunkoo ve Ramkissoon, 2011; Rasoolimanesh vd., 2017), ormanların zarar görmesi, doğal yaşam habitatının bozulması (Kuvan ve Akan, 2005), hava kirliliği, atık su deşarjı, su kirliliği, (Jones, Jurowski ve Uysal, 2000) vb. olarak sıralanmıştır. Bununla birlikte, turizm gelişiminin, önemli bir turistik çekicilik olarak görülen çevresel kaynakların sahip olduğu değerlerle ilgili farkındalığı arttırması ve buna bağlı olarak daha etkili koruma önlemlerinin alınmasını sağlaması gibi nedenlere bağlı olarak çevre için faydalı sonuçlar da doğurabileceği vurgulanmıştır (Ko ve Stewart, 2002; Kuvan ve Akan, 2005).

Görüldüğü gibi turizmin kültürel, ekonomik ve çevresel etkileriyle birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Bu noktada sürdürülebilir turizm gelişimi kavramı öne çıkmaktadır. Turizm ile fiziksel ve sosyal çevre arasındaki ilişkinin doğru ve olumlu bir biçimde yürütülmesiyle yakından ilgili olan kavram çevresel kalite ile turizm gelişiminin bir arada gerçekleşebileceğine işaret etmektedir. Sürdürülebilir turizm gelişimi turistlerin ihtiyaçlarını karşılarken, ekonomik büyümeyi artırabilir, fiziksel çevreyi koruyabilir ve yerel halkın yaşam kalitesini artırma fırsatları sunabilir (Lee, 2013). Turistlerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplumların ihtiyaçlarını dikkate alarak mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri en aza indirmeye çalışan bir yaklaşım (UNWTO, 2018) olarak tanımlanan sürdürülebilir turizm gelişimi, ilgili tüm paydaşların bilinçli katılımını, algılanan turizm etkilerinin sürekli olarak izlenmesini, toplumda bir konsensüs oluşturulmasını, önleyici veya düzeltici önlemlerin alınmasını gerektirmektedir (Segota vd., 2017). Tanımda tüm paydaşların öneme vurgu yapılırsa da turizm endüstrinin başarısı daha çok çekiciliklere ve yerel halkın misafirperverliğine bağlı olduğundan (Gürsoy vd., 2002) sürdürülebilir turizm gelişiminin yerel halkın desteği olmadan başarıya ulaşması mümkün gözükmemektedir (Byrd, 2007). Yerel halkın turistlere yönelik düşmanca davranışı, turizm endüstrisinin gelişimine engel oluştururken, arkadaşça tutumları ise turizm gelişimini desteklemektedir. Genellikle turistler hoş karşılanmadıkları yerleri ziyaret etmede isteksiz davranmaktadırlar (Yoon vd., 1999) dolayısıyla turistler açısından yerel halk tarafından kabul görmek oldukça önemlidir. Bu noktada turizm gelişimi açısından yerel halkın desteğinin elde edilmesi gerekmektedir. Söz konusu destek ise yerel halkın turizm

gelişim sürecine katılımıyla mümkün olabilir. Katılımın sağlanabilmesi yerel halkın turizm gelişimine dair bilgilendirilmesi, önerilerinin dikkate alınması ve planlama sürecine dahil edilmesi ile gerçekleştirilebilir (Byrd, 2007; Segota vd., 2017; Karacaoğlu ve Birdir, 2018). Kısacası yerel halkın aktif bir rol üstlenebilmesi turizmle ilgili konular hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahip olmasına bağlıdır. Bununla birlikte, bilgi edinmek tek başına yeterli olmamaktadır, edinilen bilgilerin yerel halkın turizm planlaması ve gelişimi sırasında karar alma süreçlerine katılımını sağlaması da gerekmektedir (Almeida-Garcia vd., 2016). Yapılan çalışmalardan bazıları (Gürsoy vd., 2002; Gürsoy ve Rutherford, 2004) yerel halkın turizm gelişimine olan desteğini, turizm gelişimine ne ölçüde dahil olduklarına odaklanarak değerlendirirken, bilgi edinme ve dahil olmayı birlikte ele alan çalışmalar da (Rasoolimanesh vd., 2017; Segota vd., 2017) mevcuttur. Yerel halkı bilgilendirmek ve turizm gelişimiyle ilgili karar verme sürecine dahil etmek gibi iyi niyetli çabalar ve iş birliği yerel halkın turizmin olumlu etkilerini görmelerini sağlamaya yardımcı olacak ve endüstriye olan bağlılıklarını artıracaktır (Stylidis vd., 2014). Öte yandan turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri turizm gelişimine desteği etkilemektir (Rasoolimanesh vd., 2017). Algılanan ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkilerin olumlu olması durumunda yerel halkın turizm gelişimini desteklediği tespit edilmiştir (Almeida-Garcia vd., 2016; Rasoolimanesh vd., 2017; Segota vd., 2017).

Buradan yola çıkarak çalışmanın amacı aşağıdaki soruları araştırmaktır:

1. Toplum katılımı ile turizmin algılanan ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkileri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Turizmin algılanan ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkileri ile turizm gelişimini destekleme arasında bir ilişki var mıdır?
3. Toplum katılımı ile turizm gelişimini destekleme arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ankara Beypazarı ilçe merkezinde ikamet eden yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamı yerine örneklem alınma yoluna gidilmiş olup isteğe bağlı olan kolayda örnekleme yöntemi ile örneklem seçilmiştir. Buna göre örnekleme büyüklüğünün hesaplanmasında nicel araştırmalar ve sonsuz evrenler için (Beypazarı'nın nüfusu 10.000'den fazla olduğu için) Özdamar (2001) tarafından önerilen $n = S^2 Z_{\alpha}^2 / d^2$ formülünden yararlanılmıştır. Anket ve 5'li Likert ölçeklerinin kullanıldığı benzer çalışmalar dikkate alınarak formüldeki standart sapma $S=1$; $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyine karşılık $Z_{\alpha}=1,96$ ve etki genişliği $d=0,1$ olarak alınmış olup, buna göre mini-

mum örneklem büyüklüğü en az 385 olarak hesaplanmıştır. Bu çerçevede, eksik, hatalı ve güvenilirliği düşük anketler dikkate alınarak 500 adet anket dağıtılmış ve 418'i değerlendirmeye alınmıştır.

Ölçme Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Söz konusu anket temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde örneklem grubunu oluşturan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 6 adet soruya (cinsiyet, meslek, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu) yer verilmiştir. İkinci bölümde ise turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri ölçeği ile toplum katılımı ve turizm gelişimine destek ölçekleri yer almaktadır. Turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri ile toplum katılımı ölçeği Segota vd.,'nin (2017) çalışmasından alınmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,77'dir. Turizme destek ölçeği ise Stylidis vd.'nin (2014) çalışmalarından alınmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısının 0,92 olduğu görülmüştür. Ölçeklerde yer alan maddeler beşli Likert derecelendirilmesine tabi tutulmuş olup örneklem grubunu oluşturan bireylerin her bir maddeye yönelik katılım düzeyleri Kesinlikle Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3, Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5 şeklinde puanlandırılmıştır.

Ankette yer alan İngilizce ifadeler profesyonel tercüman tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra İngilizceye hakim iki turizm akademisyeni tarafından kontrol edilmiştir. Öneriler doğrultusunda bazı düzeltmeler yapılarak anket ön denemeye hazır hale getirilmiştir. Ön deneme için hazırlanan anket araştırmanın yapılmaya başlandığı tarihten 15 gün önce hedef kitleye uygun olarak seçilen 40 kişiye uygulanmıştır. Öne deneme sonucunda ifadelerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla bazı küçük değişiklikler yapılarak ankete son şekli verilmiştir.

Veri Toplama

Araştırma 25 Eylül-1 Ekim 2018 tarihleri arasında Beypazarı ilçe merkezinde yapılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından Beypazarı'nda yaşayan yöre halkıyla yüz yüze yapılan anket ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öncelikle anketin içeriği ve amacı hakkında katılımcılara kısa bir bilgi verilmiş ve ankete katılmayı kabul edenlerle araştırma gerçekleştirilmiştir. Bir anketin tamamlanması yaklaşık 5-10 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Verilerin analizinde SPSS 18.0 for Windows programı kullanılmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve ayrıca güvenilir-

lik analizine ilişkin iç tutarlığı Cronbach's Alpha katsayıları ile hesaplanmıştır. Diğer taraftan bireylerin demografik özellikleri frekans ve yüzde dağılımları ile sunulmuş olup bireylerin turizmin olumlu-olumsuz etkileri, toplum katılımı ve turizm gelişimine destek algıları yüzde dağılımlarının yanı sıra aritmetik ortalama ve standart sapma ile sunulmuştur. Değişken arasındaki ilişkiler için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde yapılan anket ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Beypazarı'nda 418 yerel halktan elde edilen veriler araştırma bulgularının temelini oluşturmaktadır.

Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	149	35,6
	Erkek	269	64,4
Medeni Durum	Evli	326	78,0
	Bekar	92	22,0
Yaş	29 yaş ve altı	125	29,9
	30-39 yaş	148	35,4
	40-49 yaş	88	21,1
	50 yaş ve üzeri	57	13,6
Eğitim	İlkokul ve altı	41	9,8
	Ortaokul Mezunu	68	16,3
	Lise Mezunu	230	55,0
Meslek	Üniversite Mezunu	79	18,9
	İşveren	81	19,4
	Ücretli Çalışan	143	34,2
	Kendi Hesabına Çalışan	112	26,8
	Öğrenci	41	9,8
	Ev Hanımı	22	5,3
Aylık Gelir	Diğer (işsiz, emekli vb.)	19	4,5
	2.500 TL ve altı	33	7,9
	2.501-3.500 TL	116	27,8
	3.501-4.500 TL	124	29,7
	4.501-5.500 TL	64	15,3
	5.501 TL ve üzeri	81	19,4
Toplam		418	100,0

Buna göre, toplam 418 katılımcının %65,4'ü erkek, %78'i evli, %65,3'ü 40 yaş altında, %81,1'i lise ve altı eğitime sahip ve %35,7'si ise 3500 TL ve altında gelire sahiptir. Bununla birlikte, %19,4'ü işveren, %34,2'si ücretli çalışan ve %46,4'ü ise diğer mesleklere sahiptirler.

Araştırmada kullanılan turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri, toplum katılımı ve turizm gelişimine destek ölçeklerine yönelik uygulanan açıklayıcı faktör analizi ve güvenilirliğine ilişkin iç tutarlık katsayısı (Cronbach's Alpha) sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre, turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri ölçeği için Bartlett's Test ve KMO değerleri faktör analizinin uygulanabilirliğini ve örneklemin yeterliğini ortaya koymuş olup, turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri ölçeği toplam varyansın %78,352'sini açıklayan 6 faktör altında toplanmıştır. Diğer taraftan tüm ölçek ve alt ölçekler (faktörler) için güvenilirlik analizine ilişkin Cronbach's Alpha katsayıları 0,70'in üzerinde hesaplanmıştır.

Tablo 2: Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanan Etkileri, Toplum Katılımı ve Turizm Gelişimine Destek Ölçeklerinin Faktör ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	Özdeğerler	Varyansı Açıklama %	Kümülatif Varyans %	Cronbach's Alpha
Faktör1: Algılanan olumlu sosyokültürel etkiler	6,231	23,964	23,964	0,876
Faktör2: Algılanan olumsuz sosyokültürel etkiler	4,288	16,492	40,456	0,845
Faktör3: Algılanan olumlu ekonomik etkiler	3,837	14,758	55,214	0,829
Faktör4: Algılanan olumsuz ekonomik etkiler	3,324	12,784	67,998	0,798
Faktör5: Algılanan olumlu çevresel etkiler	1,479	5,689	73,687	0,812
Faktör6: Algılanan olumsuz çevresel etkiler	1,213	4,665	78,352	0,793
<i>Toplum Katılımı</i>	2,211	73,710	73,710	0,887
<i>Turizm Gelişimine Destek</i>	1,981	83,233	83,233	0,899

Turizmin olumlu-olumsuz etkileri ölçeği için KMO:0,909; Bartlett's Test: $\chi^2=9891,125$; $p<0,001$

Yerel halkın Beypazarı'nda turizmin ekonomik, çevresel ve sosyokültürel olumlu-olumsuz etkilerine ilişkin algılarına yönelik betimsel istatistikler Tablo 3'te verilmiştir. Genel olarak turizmin olumsuz etkilerine ilişkin aritmetik ortalamalar incelendiğinde, tüm değerlerin 5'li Likert derecesinde orta değer olan 3'ün altında olduğu, diğer bir ifade ile Beypazarı'ndaki yerel halkın turizmin ekonomik, çevresel ve sosyokültürel algısının olumsuz olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte turizmin olumsuz etkilerine ilişkin aritmetik ortalamalar; algılanan olumsuz ekonomik ($\bar{X}=2,16$), çevresel ($\bar{X}=1,88$) ve sosyokültürel ($\bar{X}=1,71$) etkiler şeklinde sıralandığı görülmektedir. Daha açık bir ifade ile Beypazarı'ndaki yerel halk, turizmin çevresel ve sosyokültürel etkilerine göre ekonomik etkilerinin daha olumsuz olduğu algısı içerisinde. Algılanan

olumsuz ekonomik etkiler boyutunda, diğer maddelere göre en olumsuz algı içerisinde olunan maddeler, “turizmin yabancılara iş olanakları sağlamasından rahatsızım” ($\bar{X}=2,32$) ve “turizmin gelişimi hayat pahalılığına yol açmaktadır” ($\bar{X}=2,27$) maddeleridir. Algılanan olumsuz çevresel etkiler boyutunda, en olumsuz algı içerisinde olunan madde, “turistler çöpleriyle Beypazarı’nu kirletmektedirler” ($\bar{X}=2,21$) maddesi olurken, algılanan olumsuz sosyokültürel etkiler boyutunda ise en olumsuz algı içerisinde olunan madde, “turizm nedeniyle Beypazarı fazla ticarileşmiştir” ($\bar{X}=2,14$) maddesidir.

Tablo 3’teki bulgulara göre, genel olarak turizmin olumlu etkilerine ilişkin aritmetik ortalamaların tamamının 5’li Likert derecesinde orta değer olan 3’ün üzerinde olduğu görülmektedir. Ortalamalar, algılanan olumlu ekonomik ($\bar{X}=3,96$), çevresel ($\bar{X}=3,67$) ve sosyokültürel ($\bar{X}=3,50$) etkiler şeklinde sıralanmaktadır. Diğer bir anlatımla, Beypazarı’ndaki yerel halk, turizmin en olumlu etkisinin ekonomik etki olduğunu bildirirken bunu çevresel ve sosyokültürel etkiler izlemektedir. Algılanan olumlu ekonomik etkiler boyutunda, diğer maddelere göre en olumlu algı içerisinde olunan madde, “turizm, yerel ürünlerin üretimini ve satışını teşvik etmektedir” ($\bar{X}=4,35$) maddesidir. En olumlu algı içerisinde olunan madde olumlu çevresel etkiler boyutunda, “turizm Beypazarı’nın çehresini güzelleştirmekte, imajını güçlendirmektedir” ($\bar{X}=4,02$) maddesi olurken, olumlu sosyokültürel etkiler boyutunda ise “turizm yerel halkın ve esnafın daha çok iş yapmasını sağlamaktadır” ($\bar{X}=3,88$) maddesidir.

Tablo 3: Yerel Halkın Beypazarı'nda Turizmin Olumlu-Olumsuz Etkilerine İlişkin Algılarına Yönelik Betimsel İstatistikler

Maddeler	Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	SS
	1	2	3	4	5		
	%	%	%	%	%		
Algılanan Olumsuz Ekonomik Etkiler						2,16	0,96
1. Beypazarı ekonomisi turizme fazla bağımlıdır.	30,6	50,0	5,7	12,0	1,7	2,04	1,00
2. Turizm diğer ekonomik faaliyetlerin gelişimine engel olmaktadır.	31,6	50,2	4,1	11,5	2,6	2,03	1,03
3. Turizmin yabancılara iş olanakları sağlamasından rahatsızım.	23,2	44,0	14,8	13,9	4,1	2,32	1,10
4. Turizmin gelişimi hayat pahalılığına yol açmaktadır.	22,2	49,8	11,5	12,2	4,3	2,27	1,07
Algılanan Olumlu Ekonomik Etkiler						3,96	0,85
5. Turizm, yerel ürünlerin üretimini ve satışı teşvik etmektedir.	0,0	4,5	7,2	37,3	51,0	4,35	0,80
6. Turizm, Beypazarı'na daha çok yatırım yapılmasını sağlamaktadır.	3,1	12,4	11,2	53,6	19,6	3,74	1,01
7. Turizm, arazi ve mülklerimizin fiyatlarının artırmasını sağlamaktadır.	2,2	11,7	15,1	45,5	25,6	3,81	1,02
Algılanan Olumsuz Çevresel Etkiler						1,88	0,80
8. Turizm gelişimi hava kirliliğine yol açmaktadır.	60,0	30,1	9,8	0,0	0,0	1,50	0,67
9. Turizm gelişimi Beypazarı'nda ki yeşil alanların zarar görmesine neden olmaktadır.	40,7	33,5	17,5	8,4	0,0	1,94	0,96
10. Turistler çöpleriyle Beypazarı'nı kirletmektedirler.	33,0	28,7	23,9	12,7	1,7	2,21	1,09
Algılanan Olumlu Çevresel Etkiler						3,67	0,77
11. Turizm Beypazarı'nın çehresini güzelleştirmekte, imajını güçlendirmektedir.	0,2	1,2	24,2	44,7	29,7	4,02	0,78
12. Turizm Beypazarı'nın doğal çevresinin daha fazla korumasını sağlamaktadır.	0,7	12,9	17,0	56,2	13,2	3,68	0,89
13. Turizm Beypazarı sakinlerinin çevreye karşı daha duyarlı olmalarını sağlamaktadır.	4,5	15,3	33,7	39,5	6,9	3,29	0,96
Algılanan Olumsuz Sosyokültürel Etkiler						1,71	0,56
14. Turizm Beypazarı'nı kalabalıklaştırmaktadır.	45,7	37,3	13,4	3,6	0,0	1,75	0,82
15. Turizm Beypazarı'ndaki kamuya açık alanların ve hizmetlerin kullanımını zorlaştırmaktadır.	42,8	45,9	11,2	0,0	0,0	1,68	0,66
16. Turizm Beypazarı'nda suç oranının artmasına neden olmaktadır.	58,9	38,8	2,4	0,0	0,0	1,44	0,54
17. Turizm trafik sıkışıklığına yol açmaktadır.	56,2	35,6	8,1	,0	0,0	1,52	0,64
18. Turizm çevre kirliliğine yol açmaktadır.	42,1	43,5	11,7	2,6	0,0	1,75	0,76
19. Turizm nedeniyle Beypazarı fazla ticarileşmiştir.	26,8	40,9	23,9	7,9	0,5	2,14	0,92
20. Turist sayısının artması ziyaretçiler ve sakinler arasında anlaşmazlıklara yol açmaktadır.	50,0	37,8	6,9	4,8	0,5	1,68	0,84
Algılanan Olumlu Sosyokültürel Etkiler						3,50	0,66
21. Beypazarı'ndaki kamu hizmetlerinin kalitesi (itfaiye, polis-güvenlik, hastane vb.) turizm sayesinde daha iyidir.	1,2	8,6	31,6	55,0	3,6	3,51	0,75
22. Turizm Beypazarı'nda eğitimin kalitesini artırmaktadır.	0,7	21,8	29,2	45,2	3,1	3,28	0,86
23. Turizm yerel halkın ve esnafın daha çok iş yapmasını sağlamaktadır.	0,0	7,7	13,9	61,0	17,5	3,88	0,78
24. Turizm Beypazarı'nda yerel kültürün korunması konusunda yerel halkın daha bilinçli olmasını sağlamaktadır.	0,2	15,3	31,6	50,2	2,6	3,40	0,78
25. Turizm alışveriş, yeme-içme ve eğlence olanaklarının daha iyi olmasına katkıda bulunmaktadır.	0,0	13,6	25,4	57,2	3,8	3,51	0,77
26. Turizm daha çok park -bahçe yapılmasını ve boş zaman geçirmek amacıyla çeşitli faaliyetlerin yapılabileceği alanların oluşturulmasını sağlamaktadır.	0,0	16,3	27,8	53,1	2,9	3,43	0,79

Kesinlikle Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3 Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5

Beyazarı'ndaki yerel halkın "toplum katılımı" ve "turizm gelişimine destek" konularına ilişkin görüşlerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 4'te sunulmuştur. Ortalamalar incelendiğinde, Beyazarı'ndaki yerel halkın "toplum katılımı" konusundaki algısının 5'li Likert derecelemesinde orta değer olan 3'ün altında -olumsuz- olduğu ($\bar{X}=2,61$) görülmektedir. Bu da, yerel halkın "Beyazarı'ndaki turizmle ilgili gelişmelerden haberdar edilmesi" ve "Beyazarı'ndaki turizm gelişimi ve planlaması ile ilgili sürece katılması" konularında eleştirel bir yaklaşım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, Beyazarı'ndaki yerel halkın "turizm gelişimine destek" konusuna ilişkin görüşleri oldukça olumludur ($\bar{X}=4,01$). Yerel halkın çok büyük bir bölümü, turizmin teşvik edilmesi, tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turist sayısının artması konusunda görüş birliği içerisindedir. Turizmin yerel halk tarafından algılanan etkileri, toplum katılımı ve turizm gelişimine destek arasındaki ilişkiye yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4: Yerel Halkın Beyazarı'nda "Toplum Katılımı" Ve "Turizm Gelişimine Destek" Konularına İlişkin Görüşlerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Maddeler	Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	SS
	1	2	3	4	5		
	%	%	%	%	%		
Toplum Katılımı						2,61	0,94
27. Beyazarı'ndaki turizmle ilgili gelişmelerden haberdar edildim.	8,1	41,1	26,8	22,2	1,7	2,68	0,96
28. Beyazarı'ndaki turizm gelişimi ve planlaması ile ilgili sürece katıldım.	7,9	56,0	12,4	21,1	2,6	2,55	0,99
Turizm Gelişimine Destek						4,01	1,07
29. Beyazarı'nda turizmin teşvik edilmesi gerektiğine inanıyorum.	2,6	12,4	2,9	44,0	38,0	4,02	1,07
30. Belediye ve devlet, Beyazarı'nda turizm ile ilgili yapılan tanıtım ve reklam çalışmalarını desteklemelidir.	2,6	12,9	2,4	44,7	37,3	4,01	1,07
31. Beyazarı'nı ziyaret eden turist sayısı artmalıdır.	2,6	12,4	3,8	43,3	37,8	4,01	1,07

Kesinlikle Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3 Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5

Buna göre, değişkenler arasındaki tüm korelasyon katsayıları anlamlı bulunmuş olup ($p<0,01$); "algılanan olumsuz ekonomik etkiler (-EKO)" ile "toplum katılımı (TK)" arasında negatif ve orta kuvvette ($r=-0,443$); "algılanan olumlu ekonomik etkiler (+EKO)" ile "toplum katılımı (TK)" arasında pozitif ve orta kuvvette ($r=+0,431$); "algılanan olumsuz çevresel etkiler (-ÇEV)" ile "toplum katılımı (TK)" arasında negatif ve çok zayıf ($r=-0,147$); "algılanan olumlu çevresel etkiler (+ÇEV)" ile "toplum

katılımı (TK)" arasında pozitif ve zayıf ($r=+0,343$); "algılanan olumsuz sosyokültürel etkiler (-SOS)" ile "toplum katılımı (TK)" arasında negatif ve çok zayıf ($r=-0,140$); "algılanan olumlu sosyokültürel etkiler (+SOS)" ile "toplum katılımı (TK)" arasında pozitif ve orta kuvvette ($r=+0,512$) korelasyon tespit edilmiştir. Bununla birlikte, "algılanan olumsuz ekonomik etkiler (-EKO)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında negatif ve kuvvetli ($r=-0,774$); "algılanan olumlu ekonomik etkiler (+EKO)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında pozitif ve kuvvetli ($r=+0,748$); "algılanan olumsuz çevresel etkiler (-ÇEV)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında negatif ve orta kuvvette ($r=-0,495$); "algılanan olumlu çevresel etkiler (+ÇEV)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında pozitif ve kuvvetli ($r=+0,704$); "algılanan olumsuz sosyokültürel etkiler (-SOS)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında negatif ve orta kuvvette ($r=-0,524$); "algılanan olumlu sosyokültürel etkiler (+SOS)" ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında pozitif ve kuvvetli ($r=+0,791$) korelasyon tespit edilmiştir. Ayrıca, "toplum katılımı (TK) ile "turizm gelişimine destek (TGD)" arasında pozitif ve orta kuvvette ($r=+0,477$) korelasyon saptanmıştır.

Tablo 5: Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanan Etkileri, Toplum Katılımı Ve Turizm Gelişimine Destek Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Matrisi

Değişkenler	-EKO	+EKO	-ÇEV	+ÇEV	-SOS	+SOS	TK	TGD
-EKO								
+EKO	-0,779**							
-ÇEV	0,584**	-0,504**						
+ÇEV	-0,691**	0,704**	-0,569**					
-SOS	0,483**	-0,444**	0,634**	-0,437**				
+SOS	-0,737**	0,734**	-0,427**	0,652**	-0,398**			
TK	-0,443**	0,431**	-0,147**	0,343**	-0,140**	0,512**		
TGD	-0,774**	0,748**	-0,495**	0,704**	-0,524**	0,791**	0,477**	

-EKO: Algılanan olumsuz ekonomik etkiler; +EKO: Algılanan olumlu ekonomik etkiler; -ÇEV: Algılanan olumsuz çevresel etkiler; +ÇEV: Algılanan olumlu çevresel etkiler; -SOS: Algılanan olumsuz sosyokültürel etkiler; +SOS: Algılanan olumlu sosyokültürel etkiler; TK: Toplum Katılımı; TGD: Turizm Gelişimine Destek

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Turizm gelişimi, yerel halkın hayatını ekonomik, sosyokültürel ve çevresel yönden etkilemektedir. Söz konusu etkiler olumlu olduğu kadar olumsuzluklar da içermekte olup yerel halkın turizme karşı tutumunu belirlemektedir. Turizm sisteminin düzgün işleyişi ve yerel halk ile turistler arasında karşılıklı olarak faydaya dayalı bir ilişki kurulması, ev sahiplerinin "istekli ortaklar" olmalarına bağlıdır (Kuvan ve Akan, 2005). Turizme karşı olumlu bir tutuma sahip "istekli ortak" lar oluşturmak da sürdürülebilir turizm gelişimiyle mümkün gözükmektedir. Sürdürülebilir turizm gelişimi ise öncelikle ilgili tüm paydaşların bilgilendirilmesini, geniş katılımını ve mutabakatın sağlanmasını

gerektirir (Lee, 2013). Yerel halkın turizm gelişimiyle ilgili bilgi sahibi olması ve sürece katılması turizm gelişiminin etkilerini olumlu algılamasına ve gelişime destek olmasına etki etmektedir. Buradan yola çıkarak çalışmada yerel halkın turizm etkileriyle ilgili algılarını belirlemek, toplum katılımının bu etkilerle olan ilişkisini ortaya koymak ve turizmin etkileri ile toplum katılımının turizm gelişimine destek üzerindeki etkisini araştırılmıştır.

Bu çalışma, turizm etkilerine yönelik yerel halkın algılarının ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar altında gruplandırılabilceğini göstermiştir. Sonuçlar yerel halkın söz konusu temel alanlarda turizmin faydalarının yanı sıra neden olduğu sorunların da farkında olduğuna işaret etmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular Beypazarı sakinlerinin turizmin etkilerini genel olarak olumlu algıladıklarını ortaya koymuştur. Çalışmadaki her boyut için verilen cevapların ortalamaları, katılımcıların, bölgedeki turizm faaliyetinin ekonomik fayda sağladığı konusunda yüksek düzeyde fikir birliği içinde olduğunu göstermiştir. İkinci olumlu algılanan boyut çevresel, üçüncüsü ise sosyokültürel boyuttur. Sonuçlar yerel halkın genellikle turizmin ekonomik etkilerini olumlu algıladıklarını öne süren önceki çalışmalar (Haralambopoulos ve Pizam, 1996; Yoon vd., 2001; Kuvan ve Akan, 2004; Choi ve Sirakaya, 2006; Andereck ve Nyaupane, 2011; Stylişid vd., 2014; Kervankıran, 2014) ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmanın dikkat çekici bir sonucu da ekonomik etkilerin en olumlu aynı zamanda en olumsuz algılanan boyut olmasıdır. Bu bulgu turizmin ekonomik faaliyet olarak Beypazarı sakinlerinin yaşamında önemli bir yer tutmasıyla ilişkilendirilebilir. Olumlu ekonomik etkilerde öne çıkan ifade “turizm yerel ürünlerin üretimini ve satışını teşvik etmektedir” olup, olumsuz ekonomik etkilerde ise “turizmin yabancılara iş olanakları sağlamasından rahatsızım” ifadesidir. İfadelere katılım düzeyi yerel halk için turizmden elde edilen ekonomik kazancın önemini vurgulamış olup bu kazancın “dışardan gelenlerle” paylaşılması ihtimalinden duyulan rahatsızlığı göstermiştir.

Ekonomik boyuttan sonra olumlu algılanan ikinci boyut çevresel etkilerdir. Yerel halk turizmin Beypazarı'nın çehresini güzelleştirdiğini, bununla birlikte turistlerden kaynaklı çöplerin çevreyi kirlettiğini düşünmektedir. Daha önce yapılan çalışmalardan (Latkova ve Vogt, 2012; Nunkoo ve Ramkissoon, 2011; Rasoolimanesh vd., 2017) farklı olarak turizmin çevreye az zarar verdiğine inanılmaktadır. Beypazarı'na turistlerin daha çok günübirlik ve her mevsim gelmelerinden dolayı aşırı bir yığılma ve bu yığılmanın yol açtığı çevresel tahribatın yaşanmadığı söylenebilir. Buna bağlı olarak da çevresel etkilerin daha olumlu algılandığı düşünülmektedir. Olumlu algılanan son boyut ise sosyokültürel etkilerdir. Söz konusu boyutta turizm nedeniyle Beypazarı'nın fazla ticarileştiği yönündeki ifadeye katılım yüksektir. Yerel halkın, turizm talebi

oluşturan yerel kimliğinin ve çekiciliklerin değer kaybetmesinden veya yok olmasından endişe duydukları görülmektedir.

Çalışmada toplum katılımıyla ilgili önemli sonuçlar elde edildiği söylenebilir. Bu sonuçlardan ilki yerel halkın turizmin gelişim sürecine katılımının yeterli olmadığına dairdir. Katılımla ilgili diğer bir sonuç da katılım düzeyinin turizmin algılanan ekonomik boyutu üzerinde önemli bir etkisi olurken çevresel ve sosyokültürel boyutlar üzerindeki etkisinin daha az olduğunun bulgulanmasıdır. Turizmle ilgili gelişmelerden haberdar edilen, turizm gelişimi ve planlaması ile ilgili sürece dahil edilen yerel halk turizmin ekonomik fayda sağlamakta olduğunu düşünmekte ve aynı zamanda turizmin çevresel ve sosyokültürel etkilerini daha olumlu algılama eğilimi göstermektedir. Bununla birlikte, turizm gelişimine katılımın düşük olması durumunda yerel halkın turizmin etkilerini olumsuz algılayacağı literatürde genel kabul görmüştür (Almeida-García vd., 2016; Segota vd., 2017). Ancak çalışmanın bulguları Beypazarı'nda turizm gelişimine katılımın düşük olmasına rağmen turizmin yerel halk tarafından algılanan etkilerinin genel olarak olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum turizmin yerel halk için önemli bir geçim kaynağı olması ile açıklanabilir. Yerel halka sağladığı ekonomik fayda nedeniyle turizm gelişimine katılım gösteremeyen Beypazarı sakinleri turizmin etkilerini olumlu algılamaya ve gelişimine destek olmaya devam etmektedir. Ancak bu durumun sürdürülebilir olmadığı ve zaman içinde değişebileceği öngörülmektedir. Bilgilendirilmeyen ve sürece dahil edilmeyen yerel halkın sorunlarla karşılaşmaya başladığında tutumunu değiştirip turizmi olumsuz olarak algılamaya ve desteğini çekme ihtimali yüksektir.

Çalışmada ayrıca turizmin algılanan ekonomik, çevresel ve sosyokültürel etkilerinin turizm gelişimine desteği etkilediği bulgulanmıştır. Özellikle ekonomik etkilerin olumlu algılanmasının turizm gelişimine destek üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Sonuçlar daha önceki çalışmalarla (Gürsoy vd., 2010; Nunkoo ve Ramkissoon, 2011; Sharpley, 2014; Almeida-García vd., 2016; Rasoolimanesh vd., 2017; Segota vd., 2017) benzerlik göstermektedir.

Son olarak bu çalışma, toplum katılımının, yerel halkın turizm gelişimine desteğini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Yerel halkın katılım düzeyinin artmasıyla birlikte, turizm gelişimine olan desteğin arttığı da görülmektedir. Toplum katılımının gerçekleşmesi halinde yerel halkın turizm gelişimine destek sağladığı yapılan çalışmalarla (Gürsoy vd., 2002; Gürsoy ve Rutherford, 2004; Lee, 2013; Stylidis vd., 2014; Karacaoğlu, Yolal ve Birdir, 2016; Rasoolimanesh vd., 2017; Segota vd., 2017; Karacaoğlu ve Birdir, 2018) ortaya konmuş olup, sonuçlar literatürde yer alan çalışmalar ile örtüşmektedir.

Turizmin başarısı yerel halkın desteğine önemli ölçüde bağlı olduğu için tu-

rizmin ev sahibi toplum üzerindeki etkisinin anlaşılması, izlenmesi ve yöne-tilmesi hayati önem taşımaktadır. Destinasyonun yapısı ve koşullar zamanla değişebileceğinden, yerel halkın turizm gelişiminin etkileriyle ilgili algıları, katılımları ve turizme olan destekleri sürekli izlenip yönetilmelidir. Zorlamaya dayanmayan bilgilendirmeye ve sürece dahil etmeye çalışan yaklaşımlar turizmin olası etkilerinin yerel halk tarafından olumlu algılanmasını sağla-maktadır. Dolayısıyla yerel paydaşlar yerel halkın desteğini ve hatta kalkınma projelerine katılımını güvence altına almak için eğitim programları tasarlaya-bilirler. Bu programlarda, yerel halka, turizmin olumlu ve olumsuz etkileri, sağlayacağı yararlar anlatılabilir. Aynı zamanda bu programlar ile yeni geliş-meler ve projeler hakkında bilgi verilebilir.

Yerel yönetimler, özel sektör ve kamu kuruluşları yerel halkın önceliklerini dikkate alarak turizm gelişimini yönlendirip beklenti ve istekleri dengeleme-leri gerekmektedir. Beypazarı örneğinde, daha fazla destek elde etmek için mevcut kalkınma planlarında turizmin ekonomik ve sosyokültürel etkilerini geliştirmeye önem verilmeli ve yerel halkla etkili bir iletişim kurularak ya-şadıkları yerde oluşan değişim ve gelişmeler anlatılmalıdır. Özellikle sosyo-kültürel boyutta yer alan “turizm nedeniyle Beypazarı fazla ticarileşmiştir” ifadesine katılımın yüksek olması, yerel halkın turizmden kazanç sağlamaya devam ederken yerel değerlerini kaybedebileceği endişesi taşımakta olduğu- nu göstermektedir. Yapılacak eğitim ve bilgilendirme programlarıyla ilgili paydaşlar tarafından yerel halkın bu konudaki endişeleri giderilmelidir.

Her ne kadar ekonomik etkiler olumlu olarak algılanıyor olsa da yerel halk diğer sektörlerle olan güçlü ilişkileri nedeniyle turizmin çarpan etkisinin ve geniş eko-nomik ve bölgesel kalkınma gerçekleştirebilme potansiyelinin tam olarak far-kında olmayabilir. Benzer şekilde, bölge sakinleri, turizm gelişiminin potansiyel (olumlu ve olumsuz) çevresel etkilerine dair sınırlı bilgiye sahip olabilirler. Bu tür bir farkındalık eksikliği, turizm projelerinin ilerlemesini ve başarısını engel-leyebilir. Yerel halkı, turizmin potansiyel etkileri hakkında bilgilendirme yoluyla güçlendirerek, yerel makamlara olan güvenlerini artırarak ve sürdürülebilir kalkınma planlarının yapılmasını sağlayarak, desteklerini almak kolaylaştırabi- lir, böylece Beypazarı’nda turizmin gelişimi ve sürdürülebilirliği artırılabilir.

Gelecek çalışmaların, kamu ve özel kuruluşların tutumlarına odaklanması önerilmektedir. Tutumların belirlenmesi, yerel halk ile ilgili paydaşların olası çatışma alanlarını tespit etmek ve bunları çözmek için gerekli önlemleri almak açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Almeida-Garcia, F., Pelaez-Fernandez, M. Á., Balbuena-Vazquez, A. ve Cortes-Macias, R. (2016). Residents' perceptions of tourism development in Benalmádena (Spain). *Tourism Management*, 54(1), 259-274.
- Andereck, K. L. ve Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the nature of tourism and quality of life perceptions among residents. *Journal of Travel Research*, 50(3), 248-260.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C. ve Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076.
- Andereck, K. L. ve Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes towards tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39, 27-36.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Bestard, A.B. ve Nadal, J.R. (2007). Modelling environmental attitudes towards tourism. *Tourism Management*, 28(3), 688-695
- Byrd, E. T. (2007). Stakeholders in sustainable tourism development and their roles: Applying stakeholder theory to sustainable tourism development. *Tourism Review*, 62(2), 6-13.
- Choi, H. ve Sirakaya, E. (2006). Sustainability indicators for managing community tourism. *Tourism Management*, 27(6), 1274-1289
- Deery, M., Jago, L. ve Fredline, L. (2012). Rethinking social impacts of tourism research: A new research agenda. *Tourism Management*, 33(1), 64-73.
- Gürsoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002). Resident attitudes. A structural modelling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Gursoy, D., Chi, C. G. ve Dyer, P. (2010). Locals' attitudes toward mass and alternative tourism: The case of sunshine coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49(3), 381-394.
- Gursoy, D. ve Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Haralambopoulos, N. ve Pizam, A. (1996). Perceived impacts of tourism: The case of Samos. *Annals of Tourism Research*, 23(1), 503-526.
- Jones, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2000). Host community residents' attitudes: A comparison of environmental viewpoints. *Tourism and Hospitality Research*, 2(1), 129-156.

- Jurowski, C. ve Gursoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 296-312.
- Latkova, P. ve Vogt, C. A. (2012). Residents' attitudes toward existing and future tourism development in rural communities. *Journal of Travel Research*, 51(1), 50-67.
- Lawton, L. J. ve Weaver, D. B. (2015). Using residents' perceptions research to inform planning and management for sustainable tourism: A study of the Gold Coast Schoolies Week, a contentious tourism event. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(5), 660-682.
- Lee, T. H. (2013). Influence Analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management*, 34, 37-46.
- Karacaoğlu, S., Yolal, M. ve Birdir, K. (2016). Toplum temelli turizm projelerinde katılım ve paylaşım: Misi köyü örneği. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 103-124.
- Karacaoğlu, S. ve Birdir, K. (2018). Sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik açıdan yerel halkın toplum temelli turizm gelişimine ilişkin algısı, tutum ve desteği. *Journal of International Social Research*, 11(55), 1098-1111.
- Kervankıran, İ. (2014). Beypazarı/Ankara örneğinde turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerine yerel halkın yaklaşımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 133-153.
- Ko, D. W. ve Stewart, W. P. (2002). A Structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23(5), 521-530.
- Kuvan, Y. ve Akan, P. (2005). Residents' attitudes toward general and forest-related impacts of tourism: the case of Belek, Antalya. *Tourism Management*, 26(5), 691-706.
- McGehee, N. G. ve Andereck, K. L. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research*, 43(2), 131-140.
- Nunkoo, R. ve Ramkissoon, H. (2011). Developing a community support model for tourism. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 964-988.
- Özdamar, K. (2001). Spss ile Biyoistatistik. (4.Basım). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Rasoolimanesh, S. M., Ringle, C. M., Jaafar, M. ve Ramayah, T. (2017). Urban vs. rural destinations: Residents' perceptions, community participation and support for tourism development. *Tourism Management*, 60(1), 147-158.
- Segota, T., Mihalic, T. ve Kuscer, K. (2017). The impact of residents' informedness and involvement on their perceptions of tourism impacts: The case of Bled. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6(3), 196-206.

- Sharpley, R. (2014). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42(1), 37-49.
- Stylidis, D., Biran, A., Sit, J. ve Szivas, E. M. (2014). Residents' support for tourism development: The role of residents' place image and perceived tourism impacts. *Tourism Management*, 45(1), 260-274.
- Trentelman, C. K. (2009). Place attachment and community attachment: A primer grounded in the lived experience of a community sociologist. *Society and Natural Resources*, 22(3), 191-210.
- UNWTO. (2018). Sustainable Development of Tourism. <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5> (Erişim Tarihi: 04.12.2018).
- Wang, Y. ve Pfister, R. E. (2008). Residents' attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47(1), 84-93.
- Wang, Y., Pfister, R. E. ve Morais, D. B. (2007). Residents' Attitudes Toward Tourism Development: A Case Study of Washington, NC. In *In: Burns, R.; Robinson, K., Comps. Proceedings of the 2006 Northeastern Recreation Research Symposium; 2006 April 9-11; Bolton Landing, NY. Gen. Tech. Rep. NRS-P-14. Newtown Square, PA: US Department of Agriculture, Forest Service, Northern Research Station: 411-419. (Vol. 14).*
- Ward, C. ve Berno, T. (2011). Beyond social exchange theory: Attitudes toward tourists. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1556-1569.
- Weaver, D. B. ve Lawton, L. J. (2001). Resident perceptions in the urban-rural fringe. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 439-458.
- Yolal, M., Gürsoy, D., Uysal, Mr, Kim, H. ve Karacaoğlu, S. (2016). Impacts of festivals and events on residents' well-being. *Annals of Tourism Research*, 61(1), 1-18.
- Yoon, Y., Gursoy, D. ve Chen, J.S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modelling. *Tourism Management*, 22(1), 363-372.

EXTENDED ABSTRACT

It has been widely recognized that tourism development is a double-edged sword for host communities. Not only does it generate benefits, but it also imposes costs (Wang et al., 2007). While tourism is considered to be an income generating activity on both local and national scale, it can be said that there is consensus in the literature that the support of local people is essential for the successful development of tourism in a society. While tourism is considered to be an income generating activity on both local and national scale, it can be said that in the literature there is consensus (Kuvan and Akın, 2005; Bestard and Nadal, 2007; Nunkoo and Ramkissoon, 2011) that the support of local people is essential for the successful development of tourism in a community. Tourism and the physical environment are regarded as firmly linked making a sustainable system “one which is ecologically sound, economically viable, socially just, culturally appropriate and humane its impacts are manifested in economic, socio-cultural and environmental areas (Kuvan and Akın, 2005). While economic impacts include tax revenues, increased employment, tax burdens, inflation and local government debt, socio-cultural impacts include elements such as traditional crafts, revitalization of customs and traditions, intercultural communication, increased crime rates and changes in traditional cultures. Environmental impacts are related to nature conservation, crowding, weather, water, noise and environmental pollution, wildlife damage (Ko and Stewart, 2002; Jurowski and Gursoy, 2004; Andereck and Nyaupane, 2011; Deery, Jago and Fredline, 2012). All of the important factors affecting the attitude of the local people are included in the concept of sustainable tourism development. Sustainable tourism, that takes full account of its current and future economic, social and environmental impacts, addressing the needs of visitors, the industry, the environment and host communities (UNWTO, 2018). According to this approach, if tourism planning and policies can be carry out with the cooperation of local people, private sector representatives, civil society organizations, local government and public institutions, a balance can be established between tourism development and the demands and expectations of local people. Thus, both sustainable tourism development and the local people’s support for this development could be achieved (Byrd 2007). According to Byrd (2007), as the tourism development have a direct impact on the lives of the local people, they should participate in the decision-making process. To be able to participate in the process, local people should be informed and educated about tourism related issues (Segota et al., 2017). Therefore, community participation which means inform and incorporate local people can be regarded as a critical factor in the local people’s support for the development of sustainable tourism (Lee, 2013). There are three main

objectives of this study. First, to measure the perceptions of local people about economic, socio-cultural and environmental impacts of tourism; second, to analyze the relationship between this perception and community participation, and the third to examine perceived impact of tourism and community participation on support for tourism development. For this purpose, the scale of the perceived tourism impact by local people and community participation were taken from the study of Segota et al., (2017) and the scale of the support for tourism development was adapted from the study of Styliadis et al., (2014). This study has shown that resident attitudes toward tourism impacts can be grouped under the economic, social, and environmental dimensions. The results illustrate that residents are aware of the benefits, as well as the problems caused by tourism in these main areas. Findings from the study revealed that the residents of Beypazarı generally perceived the effects of tourism positively. Furthermore, ranking of the mean responses for each dimension in the study shows that, respondents expressed the highest level of agreement with the statements that tourism activity in the area has brought with it economic benefits. The second positive perceived dimension is environmental, and the third is the socio-cultural dimension. A remarkable result of the study is that economic effects are the most positive and at the same time the most negative perceived dimension. This finding can be related to the fact that tourism, as an economic activity is very important in the life of Beypazarı residents. The most prominent expression in positive economic impacts is "Tourism encourages the production and sales of local products", and in negative economic impacts is "I'm bothered that tourism increases employment opportunities for foreign labour". The level of participation in the statements emphasized the importance of the economic gain derived from tourism for the local people and yet showed the discomfort associated with the possibility of sharing this earnings with those coming from outside. Significant results were obtained from the study about community participation. One of these results suggests that the participation of the local people in the development process of tourism is not enough. Second the participation level has a significant impact on the perceived economic dimension of tourism, while the impact on the environmental and socio cultural dimensions is less. However, the findings of the study showed that although the participation in tourism development in Beypazarı is low the perceived impact of tourism by local people is generally positive. This can be explained by the fact that tourism is an important source of livelihood for local people. The study also revealed that the perceived economic, environmental and sociocultural impact of tourism affected the support of tourism development. Finally, this study shows that community participation directly affects the local people's support for tourism development. With

the increase in the level of participation of local people, it is seen that the support for tourism development has increased as well. As the success of tourism is highly dependent on the support of the local people, it is vital to monitor, understand and manage the tourism impact. Approaches based on non-coercive information and engagement with the process ensures that the possible impacts of tourism are perceived positively by the local community. Local stakeholders can therefore design training programs to ensure local people's support for and participation in tourism projects.